

DISSERTATIONES

AZ ENSZ BIZTONSÁGI TANÁCSÁNAK (BT)
SZEREPVÁLLALÁSA A FEGYVERES KONFLIKTUSOKBAN
ÉRINTETT NŐK VÉDELMEBEN*(BT határozatok a nők, béke, biztonság tárgykörében)*OSZTROVSZKI Lilla
PhD-hallgató (PPKE JÁK)

A hadviselés változó jellege miatt, fegyveres konfliktus esetén a polgári lakosság egyre inkább célponttá és a pusztítás áldozatává válik. A háborúk áldozatainak egyre nagyobb része kerül ki a polgári lakosság köréből. Általánosan megfogalmazott vélemény, hogy különösképpen a nők és gyermekek azok akik (kiszolgáltatott helyzetük miatt) a fegyveres konfliktusok során a leginkább veszélyeztetettek.¹ A nők és gyermeklányok ellen elkövetett – gyakorta háborús taktikaként is használt – szexuális erőszak számos esetben a megalázás, félelemkeltés eszköze, az erőfölény kifejeződése. A szexuális erőszakot továbbá alkalmazzák a polgári lakosság, etnikai csoportok erőszakos kitelepítésének, elűzésének az eszközeként is. Ezért a nők ellen tömegesen elkövetett nemi alapú erőszakos cselekmények és az erőszak egyéb formái veszélyeztethetik a nemzetközi békét és biztonságot.

Számos nemzetközi és kormányközi szervezet emelte fel már a szavát a jelenség ellen való hatékony globális fellépés érdekében.² Tekintettel arra, hogy a fegyveres

¹ Ez a tanulmány nem terjed ki a fegyveres konfliktusok által sújtott gyermekek védelmének külön vizsgálatára. E témában lásd: CSAPÓ Zsuzsanna: *Nemzetközi jogi védőháló a fegyveres konfliktusokban érintett gyermekek oltalmára*. PhD értekezés. PTE ÁJK Nemzetközi- és Európa-jogi Tanszék; CSAPÓ Zsuzsanna: A Biztonsági Tanács szerepvállalása a fegyveres konfliktusok által sújtott gyermekek védelméért folytatott nemzetközi küzdelemben. In: ÁDÁM Antal (szerk.): *PhD tanulmányok* 8. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Doktori Iskolája, 2009.

² Hosszú út vezetett az ENSZ Alapokmányától, amely alapvető célként tűzi ki, hogy megmenti a jövő nemzedékét a háború borzalmaiktól, a nők védelméről szóló 1325-ös Biztonsági Tanács határozat elfogadásáig. A teljesség igénye nélkül az alábbi főbb állomások említhetők meg: 1974-ben a Közgyűlés elfogadott egy nyilatkozatot a nők és gyermekek védelméről vész helyzetben és fegyveres konfliktusokban (A/RES/29/3318). A nők világkonferenciái (Nők I. Világkonferenciája 1975 Mexikó; II. Világkonferenciája 1980 Koppenhága; III. Világkonferenciája Nairobi 1985; IV. Világkonferenciája Peking 1995) is tárgyalták a nemek közötti egyenlőség, a béke és fejlődés kérdését, és kitértek a nők

konfliktusokban a nőkkel szemben elkövetett erőszak komoly kihatással van a nemzetközi békére és biztonságra, e tanulmány célja kifejezetten az, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezetének (ENSZ) Biztonsági Tanácsára (BT), annak a nemzetközi béke és biztonság fenntartásának érdekében kapott mandátumára³ összpontosítson, s górcső alá vegye a BT-nek a fegyveres konfliktusokban érintett nők védelme érdekében kifejtett tevékenységét.

1. Az 1325. számú BT határozat

Az ENSZ Biztonsági Tanácsának 2000. október 31-én tartott ülésén elfogadott, 1325 sz. határozata⁴ mérföldkő a nőknek a békerendezésben való egyenlő mértékű részvételének elősegítése, valamint fegyveres konfliktusok idején saját védelmük biztosítása érdekében.

részvételének fontosságára a döntéshozó szinteken. A fegyveres konfliktusok nőkre gyakorolt hatása széles körben (Európa szerte) a 1990-es években, a délszláv háborút követően került a köztudatba. A háború során elkövetett jogsértések kivizsgálására létrehozott A volt Jugoszlávia területén elkövetett bűncselekményekkel foglalkozó Nemzetközi Törvényszék (International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY)) rendelkezései között is szerepel utalás a háború nőkre gyakorolt hatására. 1993-ban a Közgyűlés nyilatkozatot (A/RES/48/104) fogadott el a nők elleni erőszak megszüntetéséről, amelyben kimondja, hogy a nők különösen kiszolgáltatottak a fegyveres konfliktusokban. 1994-ben az ENSZ Emberi Jogi Bizottság a nők elleni erőszakkal foglalkozó különleges jelentéstevőt nevezett ki, akinek feladatai között szerepelt a nők jogainak fegyveres konfliktusok során történő megsértésének vizsgálata is (1994/45). A Nők IV. Világkonferenciáján, a nők esélyegyenlőségének előmozdítása érdekében elfogadott Pekingi Cselekvési Terv és Akcióprogram, a fejlesztendő 12 kritikus terület egyikeként a „nők és háborús konfliktusok” kérdését jelölte meg. A cselekvési terv felismeri, hogy a fegyveres konfliktusok során a polgári lakosság köréből több áldozat kerül, ki mint a katonaság tagjai közül. A cselekvési terv kimondja, hogy a nők és a gyermeklányok a társadalomban elfoglalt szerepük és nemük miatt fokozottan veszélyeztetettek. 1998-ban A Nők Helyzetével Foglalkozó Bizottság (Commission on the Status of Women, CSW) éves ülésének záródokumentumaként egyhangúlag hozott következtetéseket fogadott el, amelyben kitért a nők különösen sérülékeny helyzetére a fegyveres konfliktusokban és az ebből fakadó különleges szükségleteikre, valamint kimondja, hogy növelni kell a nők szerepvállalását a döntéshozó folyamatokban, valamint a békerendezésben. 2000-ben tartották a Pekingi Cselekvési Terv és Akcióprogram 5 éves felülvizsgálatát. A Közgyűlés 23. különleges ülésszakán (amely a „Nők 2000: nemek közötti egyenlőség, fejlődés és béke a 21. században” címet kapta) megerősítették az akcióprogramban vállaltakat. A záródokumentum pedig felhívott a nőknek a békerendezésben, békefenntartásban és békeépítésben való teljes körű részvételére. (www.un.org/womenwatch/ianwge/taskforce/wps/history.html) A Biztonsági Tanács a nők fegyveres konfliktusok megelőzésében betöltött szerepét először 1999. november 29-én tárgyalta nyílt ülésen. Ezt követően 2000. június 20-án tartott nyilvános ülést a konfliktus megelőzésről. Mindkét nyilvános ülést elnöki nyilatkozat követte, és mindkettő kifejtette a nők a békerendezésben való szerepvállalásának, valamint a döntéshozás szintjein történő részvételének fontosságát. (www.peacewomen.org/pages/about-1325/scr-1325-what-it-means)

³ ENSZ Alapokmánya 24. cikkely: „A Szervezet gyors és hathatós cselekvésének biztosítása érdekében a tagok a nemzetközi béke és biztonság fenntartásáért a fő felelősséget a Biztonsági Tanácsra ruházzák és elismerik, hogy a Biztonsági Tanács e felelősségből folyó kötelezéseinek teljesítésekor az ő nevükben jár el.”

⁴ S/RES/1325

Az 1325-ös határozat, az első olyan BT-határozat, amely kiemelten foglalkozik a fegyveres konfliktusokban a nők kiszolgáltatott, sérülékeny, veszélyeztetett helyzetével, a tömegesen előforduló szexuális erőszakkal, a fegyveres konfliktusoknak a nőkre gyakorolt negatív hatásaival.

A határozat azért is különleges, mert nem csak a tagállamokkal szemben fogalmaz meg kötelezettségeket a nők, béke és biztonság témakörében, hanem megszólítja a fegyveres konfliktusban részes feleket, az ENSZ szerveket és a helyi civil kezdeményezéseket is.

Ugyanakkor a BT akkori elnöke, Anwarul K. Chowdhury rámutatott arra, hogy a határozat fő kérdése nem az, hogy hogyan kell a háborút biztonságossá tenni a nők számára, hanem az, hogy miként kell a békét úgy felépíteni, hogy a háború ne ismétlődjön meg.⁵ Ennek kapcsán pedig először hívja fel a figyelmet a nők részvételének fontosságára a békerendezési folyamatokban, továbbá a nők döntéshozatali folyamatokban való legszélesebb körű részvételének szükségességére. A nők részvétele a békeépítésben azért is fontos, mert új szempontokat visznek a békerendezési folyamatokba, így nagyban hozzájárulhatnak a nemzetközi béke és biztonság fenntartásához.

A BT határozat a nők védelme, részvétele és a nemek közötti egyenlőség támogatása érdekében négy pilléren nyugszik. Ezek a *részvétel*, a *védelem*, a *megelőzés*, valamint a *segítségnyújtás és helyreállítás*.⁶

A nők *részvételének* ösztönzése kapcsán a határozat felhív a nőknek a döntéshozatal minden szintjén való széles körű jelenlétére⁷ (nemzeti, regionális, nemzetközi szinteken és nemzetközi szervezetekben),⁸ valamint a konfliktusmegelőző, konfliktuskezelő és -rendező mechanizmusokban, a békefolyamatokban, a békerendezésben és a békeműveletekben történő szerepvállalásra. Ennek kapcsán felhívja, az ENSZ főtitkárát, hogy több nőt nevezzen ki különleges képviselőnek, továbbá hogy ösztönözze a nők részvételét az ENSZ helyi irodáiban.⁹ A nők részvételén kívül a női békeszervezetek részvételének szükségessége is megjelenik a határozatban, amikor kimondja, hogy a Biztonsági Tanács misszióinak figyelembe kell venniük a nők jogait és a nemek közötti esélyegyenlőséghez kapcsolódó megfontolásokat, és ennek elősegítésének érdekében a Tanácsnak ki kell kérnie a helyi szervezetek véleményét.

⁵ www.usip.org/gender_peaebuilding/about_UNSCR_1325#international_Law

⁶ www.usip.org/gender_peaebuilding/about_UNSCR_1325#international_Law

⁷ 1995-ben a Pekingi Akcióterv és Cselekvési Program kapcsán célul tűzték ki, hogy a döntéshozó pozíciók minimum 30%-át nők töltsék be.

⁸ Az ENSZ Főtitkár 1999-ben kiadott Stratégiai Akciótervében (A/49/587) kifejezte azon szándékát, hogy az ENSZ rendszerén belül a 21. század elejére, célzott intézkedésekkel megteremtí a nemek közötti egyenlőséget. Ennek az akciótervnek a végrehajtására szólít fel a határozat.

⁹ Ezen felhívások a Windhoek Nyilatkozatban és Namíbia Tervben gyökereznek (A/55/138-S/2000/693), 2000. július 24.), amely többek között kimondta a nemek közötti esélyegyenlőség perspektívájának érvényesítését a békefenntartás minden területén, valamint felhívott a nők részvételére a békerendezés során

A *védelem* körében a határozat felhív a nők és gyermeklányok szexuális és nemi alapú erőszakkal¹⁰ szemben való védelemére. Felhívja minden, a fegyveres konfliktusban részt vevő fél figyelmét arra, hogy tartsák tiszteletben a nemzetközi jog rendelkezéseit, különösképpen nők és gyermekek jogait és védelmét érintő szabályokat.¹¹ A határozat nem áll meg ott, hogy a részes felek jogszabályi kötelezettségeinek való megfelelésével megelégedjen, hanem aktív cselekvésre szólít, és felkéri a feleket, hogy tegyenek külön intézkedéseket a nők és gyermeklányok tényleges védelme érdekében.

Többek között a határozat felszólítja a konfliktusban részes feleket, hogy tartsák tiszteletben a menekülttáborok és menekültek által lakott területek polgári és humanitárius jellegét, ezen felül kéri a feleket, hogy vegyék figyelembe a nők és gyermekek különleges szükségleteit. A nők védelmének elősegítésére felhívja a főtitkárt, hogy biztosítson továbbképzési irányelveket és anyagot a tagállamok számára, különösen a nők jogai és szükségletei témakörében.

A határozat a nők elleni erőszak *megelőzése* kapcsán felhív a nők jogainak megszállását célzó stratégiák nemzeti szinten történő kidolgozására, valamint kimondja, hogy meg kell erősíteni a békét elősegítő helyi kezdeményezéseket. A Biztonsági Tanács hatáskörére vonatkozóan, a megelőzés elősegítése érdekében kimondja, hogy ha a BT fegyveres erők felhasználásával nem járó rendszabályokat kíván foganatosítani, akkor megfontolás tárgyává kell tennie a rendszabályoknak a polgári lakosságra gyakorolt hatását, különösen a nők és gyermeklányok speciális szükségleteit.

A *segítségnyújtás és helyreállítás* kérdéskörében a BT felhív minden szereplőt, hogy a nemek közötti egyenlőség koncepcióját tegye a béketárgyalások és a békeszerződések végrehajtásának szerves részévé, ebbe beleértve többek között, a nők és gyermeklányok speciális szükségleteinek felismerését a hazatérés, újra letelepedés, újbóli beilleszkedés, valamint a konfliktus utáni újjáépítés esetén. A határozat ezen túl kimondja, hogy kiemelkedő fontosságú a nőket és gyermeklányokat érintő emberi jogok védelmének figyelembe vétele az újjáépítés során, különös tekintettel az alkotmány és a választási rendszer kialakítására.

¹⁰ Nemi erőszak a CEDAW Bizottság meghatározása szerint olyan erőszak, amely egy személy ellen annak társadalmi vagy biológiai neme miatt irányul. Beletartozik minden cselekmény, amely testi, szellemi vagy szexuális sérelmet vagy szenvedést okoz, továbbá az ilyen cselekménnyel való fenyegetés, kényszer és szabadságelvonás. (Az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosa: *Menekültek, hazatérők, és belső menekültek elleni szexuális és nemi alapú erőszak – Megelőzés és a következmények kezelése – Irányelvek*. BM Nyomda Kft., 2003. május, 13.)

¹¹ Pl. az 1949-ben elfogadott Genfi Egyezmény, valamint annak az 1977-es Kiegészítő Egyezményei; az 1951-es Egyezmény a Menekültekről, valamint az ehhez kapcsolódó 1967-ben elfogadott Jegyzőkönyv; továbbá a Nők ellen irányuló diszkrimináció minden formájának eltörléséről szóló 1979-es Egyezmény és az ehhez kapcsolódó 1999-ben aláírt Fakultatív Jegyzőkönyv; valamint az 1989-es ENSZ Egyezmény a Gyermekek Jogairól és ahhoz kapcsolódó 2000. május 25-én aláírt két Fakultatív Jegyzőkönyv; a Biztonsági Tanácsnak a gyermekekről és fegyveres konfliktusokról szóló 1261 (1999) és az 1314 (2000) határozatait; illetve a Biztonsági Tanács fegyveres konfliktusokban a polgári lakosság védelméről szóló 1265(1999) és az 1296 (2000) határozatait, valamint a Nemzetközi Bűntörvényszéknek a Római Egyezményben foglalt ide vonatkozó szabályait.

A határozat nem marad meg az általános megállapításoknál, hanem konkrét javaslatokat is megfogalmaz a tárgykörben. Többek között felhívja a főtitkárt arra, hogy készítsen tanulmányt a fegyveres konfliktusoknak a nőkre és gyermekekre gyakorolt hatásáról, a nők békeépítésben játszott szerepéről és a nemek közötti különbség bekerendezésben megjelenő sajátosságairól és ezt nyújtsa be a Biztonsági Tanácsnak.

A fegyveres konfliktusok során elkövetett bűncselekmények elkövetőinek felelősségre vonása kapcsán a határozat kiemeli, hogy az adott tagállamnak kötelessége büntetőeljárást indítani az elkövetőkkel szemben, valamint felszólítja a tagállamokat, hogy ahol lehetséges, ott az ilyen bűncselekmények esetén a kegyelem alkalmazásának lehetőségét ki kell zárni. A határozat végrehajtásáról, végrehajtásának nyomon követéséről nem tesz említést.

A nőjogi szervezetek egyhangúlag üdvözölték a határozat megszületését, amelyet mindamellet sok kritika ért amiatt, *hogy egyúttal nem készült monitoring mechanizmus a határozat végrehajtására.*

A határozatban megfogalmazottak megvalósítása kezdetben nagyon lassan haladt, ezért 2004-ben a BT felszólította a tagállamokat a határozat nemzeti cselekvési tervek mentén vagy egyéb nemzeti stratégiákon keresztül¹² történő végrehajtására, így egyúttal lehetőséget és keretet adva a tagállamoknak a saját hatáskörben történő kidolgozásra. A nemzeti cselekvési (vagy akció-) terv minden tagállam esetében egy a helyi sajátosságokat figyelembe vevő, a határozat leghatékonyabb végrehajtásának érdekében létrehozott útmutató eszköz.¹³

Mivel a határozat végrehajtása a BT fenti felszólítása ellenére is igen vontatott volt, az 1325. sz. BT határozat elfogadását követően hat további határozatot hoztak annak érdekében, hogy a határozatban foglaltak érvényesülését elősegítsék. A BT e hét határozata együttesen szolgál a 'nők, béke és biztonság' témakörben meghozott irányok és intézkedések keretétül.

2. Az 1820. számú BT határozat

Az 1820. sz. Biztonsági Tanácsi határozatot¹⁴ 2008-ban fogadták el.¹⁵ A határozat jelentősége abban rejlik, hogy kimondja, hogy a konfliktusokhoz kapcsolódó szisztematikusan elkövetett szexuális erőszak a hadviselés egy taktikája, ami önmagában

¹² S/PRST/2004/40; S/PRST/2005/52

¹³ Eddig Ausztria, Belgium, Bosznia Hercegovina, Kanada, Chile, Elefántcsontpart, Horvátország, Dánia, a Kongói Demokratikus Köztársaság, Észtország, Finnország, Franciaország, Georgia, Németország, Guinea, Guinea-Bissau, Izland, Írország, Libéria, Nepál, Hollandia, Norvégia, a Fülöp-szigetek, Portugália, Ruanda, Szenegál, Sierra Leone, Szlovénia, Svédország, Spanyolország, Svájc, Uganda, Olaszország, Litvánia, Szerbia, Burundi, Horvátország, Ghána, Ausztrália, Nigéria, Macedónia, Kirgizisztán, Gambia, Irak, Koreai Köztársaság az Egyesült Királyság és az USA készített Nemzeti Akció Tervet.

¹⁴ A/RES/1820 (2008)

¹⁵ Hivatkozik a Főtitkár alábbi nyilatkozataira: (Security Council /PRST/2001/31), (Security Council /PRST/2002/32), (Security Council /PRST/2004/40), (Security Council /PRST/2005/52), (Security Council /PRST/2006/42), (Security Council /PRST/2007/5), (Security Council /PRST/2007/40)

fenyegeti a nemzetközi béke és biztonság fenntartását. Ezért ez a határozat az e jelenlégre adott válasz és hathatós eszköz a fegyveres konfliktusok során elkövetett szexuális erőszak elleni küzdelemben.

A határozat kimondja a nők *részvételének* elősegítése érdekében a Főtitkár feladata, hogy biztosítsa a nők képviseletét a békeépítéssel foglalkozó szervezetek munkájában, illetőleg a nők részvételét a konfliktus megelőzéséről és a békerendezésről szóló tárgyalásokon.¹⁶

A nők *védelmének* elősegítésére a határozat felhívja a Főtitkárt, hogy a fegyveres konfliktusokban a részes felekkel folytatott tárgyalás során, továbbá a békerendezés és a konfliktus utáni újjáépítés kapcsán folytatott tárgyalások során vegyék napirendbe a szexuális erőszak kérdését. Ezen felül a határozat felszólítja a főtitkárt, hogy következetesen érvényesítse a fegyveres konfliktusok alatt elkövetett szexuális erőszakra vonatkozó zéró tolerancia elvét a békefenntartó missziókban. A határozat a nők védelmében felszólítja a konfliktusban részes feleket, hogy gondoskodjanak a szexuális erőszak azonnali megszüntetéséről, valamint, hogy a szexuális erőszak megelőzése érdekében tegyenek meg mindent a nők védelmében.

A szexuális erőszak *megelőzése* kapcsán a határozat felhívja a főtitkárt, hogy az ENSZ által alkalmazott békefenntartók és humanitárius missziók alkalmazottai kapjanak képzést a szexuális erőszak felismerése, megelőzése, és az arra adandó válaszok tárgy körében. Hasonló módon a tagállamokat is kötelezi a határozat, hogy növeljék a tudatosságot a fegyveres konfliktusok során elkövetett szexuális erőszakkal kapcsolatban, többek között a szexuális erőszak tárgyában tartott képzésekkel a haderőkön belül.

A *segítségnyújtás és helyreállítás* elősegítése során a határozat felszólítja a főtitkárt, hogy biztosítsa, hogy a szexuális erőszak kérdése napirendre kerüljön az ENSZ által a lefegyverzésről, leszerelésről és újbóli beilleszkedésről folytatott tárgyalásokon, valamint az igazságszolgáltatási és biztonsági szektorok átalakításánál is. A határozat továbbá kimondja, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell az áldozatok jogorvoslatához való hozzájutását is. Ezt elősegítendő a tagállamoknak támogatniuk kell a nemzeti intézményrendszerek (pl. egészségügyi intézmények, igazságszolgáltatás) megerősítését. A határozat továbbá felhívja a Béketeremtési Bizottságot, hogy adjon javaslatokat arra vonatkozóan, hogy hogyan lehet a szexuális erőszakot felismerni a fegyveres konfliktusokban, illetve az azt követő újjáépítés alatt.

A szexuális erőszakot elkövetők felelősségre vonásának tekintetében a határozat kiemeli, hogy a fegyveres konfliktusok során elkövetett szexuális erőszak háborús bűncselekményt, emberiség ellenes bűncselekményt valósíthat meg, ezért felszólítja a tagállamokat, hogy a szexuális bűncselekmény elkövetői ne részesülhessenek kegyelemben. Ennek kapcsán felhívja a tagállamokat, hogy vizsgáljanak ki valamennyi incidenst, és emeljenek vádat minden olyan esetben ahol alapos gyanú merül fel az ilyen jellegű bűncselekmények elkövetésére. Az 1820. sz. határozat előrelépést jelent

¹⁶ 2000. március 8-án a Biztonsági Tanács sajtónyilatkozatot adott ki (2000/308) 'A béke elválaszthatatlan a nemek közötti egyenlőségtől' címmel, amelyben kifejti a nők nélkülözhetetlen szerepét a békerendezésben a tartós béke megerősítése érdekében.

az 1325. sz. határozathoz képest, amennyiben itt kategorikusan megtiltja a kegyelmet olyan elkövetők tekintetében, akik a fegyveres konfliktusok során szexuális erőszakot követtek el, míg az 1325. sz. határozat egy 'kiskaput' nyitva hagyott azzal a megfogalmazással, hogy ahol 'lehetőség van rá' ott ne biztosítsanak kegyelmet. A fent említett bűncselekmények esetén a fegyveres konfliktusban részes államok felelősségre vonása kapcsán a határozat kimondja a konkrét szankciók alkalmazhatóságát.

3. Az 1888. számú BT határozat

Annak ellenére, hogy számos fórum többször elítélte a nők és gyermekek elleni erőszaknak a fegyveres konfliktusok során alkalmazott minden formáját, a polgári lakosság ellen elkövetett erőszak még mindig széles körben előfordul. A főtitkár 2009-ben benyújtott jelentésében mély aggodalmát fejezte ki, hogy nem történt változás a fegyveres konfliktusok során elkövetett szexuális erőszak kapcsán¹⁷. Erre válaszul született meg az 1888. sz. BT határozat¹⁸, amelyet 2009-ben fogadtak el. A határozat arra hivatott, hogy az 1820. sz. BT határozat végrehajtását erősítse meg azáltal, hogy felhívja a magas szintű vezetőket, hogy vegyék figyelembe a konfliktushoz kapcsolható szexuális erőszakot, adjanak megfelelő jogi válaszokat a szexuális erőszakra, valamint erősítsék meg a jelentési mechanizmusokat. Új elemet vezet be azzal, hogy felhívja a részes államokat, hogy szexuális erőszak elkövetőiről vezessenek listát. Ez a 'megnevezés és megszügyenyítés-taktika'¹⁹ szorgalmazza a felelősségvállalást és azt, hogy az elkövetett bűncselekményt súlyosságának megfelelően értékeljék. Az elkövetők megnevezése mellett, hogy a visszatartó erő lehet a közösség tagjaira nézve, egyúttal közelebb hozza az igazságszolgáltatást az áldozatokhoz.

A nők *részvételének* ösztönzése érdekében a határozat felhívja a főtitkárt és a tagállamokat, hogy tegyenek lépéseket arra vonatkozóan, hogy több nő képviseltesse magát mediációs eljárásokban és döntéshozó folyamatokban. A határozat a tagállamok vonatkozásában is megfogalmaz elvárásokat, amikor felszólítja őket, hogy küldjenek több női katonát és rendőrt az ENSZ békafenntartó misszióiba. Ezzel kapcsolatban a határozat biztatja a tagállamokat, hogy biztosítsanak képzést a témával kapcsolatban annak érdekében, hogy a szexuális erőszak elleni védelemnek hatékonyabban tudjanak érvényt szerezni.

A nők *védelmének* elősegítése érdekében a határozat felhívja a főtitkárt, hogy nevezzen ki egy, a konfliktusok alatt elkövetett szexuális erőszakkal foglalkozó különleges képviselőt. Az új poszt létrehozásának célja, hogy legyen egy olyan személy, akinek az a feladata, hogy az ENSZ keretein belül meglévő mechanizmusokat megfelelően koordinálja a nők védelme érdekében. Ezen felül a határozat létrehozza a növédelmi tanácsadói posztot, amely egy új pozíció a nők védelme elősegítéséért. A határozat felszólítja a főtitkárt annak biztosítására, hogy minden ENSZ békefenntartó misszióhoz szükség szerint nevezzenek ki növédelmi tanácsadót. A főtitkárnak

¹⁷ Report of the Secretary General of 16 July 2009 (S/2009/362).

¹⁸ S/RES/1888 (2009)

¹⁹ www.peacewomen.org/pages/about-1325#SCR1960

intézkedéseket kell tennie arra vonatkozóan is, hogy olyan különösen aggodalomra okot adó fegyveres helyzetekben, ahol a nők ellen elkövetett szexuális erőszak valószínűsíthető, állítsanak fel egy-egy olyan szakértői csoportot, amely az ENSZ nevében eljárva, a fogadó állam beleegyezésével ajánlásokkal segíti a nemzeti hatóságokat a jogrend e téren való megszilárdításában.

A *megelőzés* kapcsán a határozat többek között kiemeli, hogy a főtítkárnak biztosítania kell a szexuális erőszakra vonatkozó zéró tolerancia, valamint az ENSZ szervezeten belül a nemek egyenlőségének hatékony érvényesülését. Ezen felül felszólítja a Főtítkárt, hogy tegyen javaslatokat a Biztonsági Tanácsnak arra vonatkozóan, hogy hogyan tudná a fegyveres konfliktusokban megjelenő szexuális erőszakot vizsgáló és az arra vonatkozó jelentéstételi mechanizmusokat javítani.

A *segítségnyújtás és újjáépítés* kapcsán a határozat felszólítja a részes feleket, hogy a fegyveres konfliktusok során elkövetett szexuális erőszakot minden esetben vizsgálják ki. Ezen kötelezettség biztosítása érdekében a határozat kimondja, hogy a tagállamoknak javítaniuk kell az igazságszolgáltatás hatékonyságát. A határozat még azt is kimondja, hogy az áldozatoknak támogató szolgáltatást kell biztosítani, valamint növelni kell az áldozatok hozzáférését az egészségügyi, a jogi segítséghez, valamint az újbóli beilleszkedést elősegítő szolgáltatásokhoz. Az áldozatok társadalomba való visszailleszkedése céljából a politikai és vallási vezetőknek gondoskodniuk kell arról, hogy az áldozatokat a társadalom ne rekessze ki és ne stigmatizálja. A határozat bátorítja a vezetőket, hogy vállaljanak aktívabb szerepet abban, hogy a közönség a szexuális erőszakról egy átfogóbb képet kapjon, ezzel megelőzve az áldozatok megbélyegzését, és kirekesztődését a társadalomból.

A határozat végrehajtására vonatkozó vizsgálat és az ahhoz kapcsolódó jelentéstételi kötelezettség kérdéskörében felhívja a főtítkárt, hogy adjon részletes információt a Biztonsági Tanácsnak a fegyveres konfliktusban résztvevők közül azokról, akik alaposan gyanúsíthatók nemi erőszak elkövetésével. A határozat felszólítja a főtítkárt, hogy a szexuális erőszak előfordulását, trendjét, gyakoriságát prognosztizáló, illetve annak megelőzésében használható korai jelzőrendszer kialakításáról nyújtson be jelentést a Biztonsági Tanács számára. A főtítkár számára előírt további kötelezettség, hogy a jelentéseiben részletezze, hogy az egyes békefenntartó missziók milyen lépéseket tettek a szexuális erőszak megelőzésére. A határozat ezen felül felszólítja a főtítkárt arra vonatkozóan is, hogy nyújtson be egy javaslatot arról, hogy hogyan lehet a jelentéseket hatékonyabban kikényszeríteni az ENSZ rendszerén belül.

A fegyveres konfliktusok alatt elkövetett erőszakos bűncselekmények esetén, a fegyveres konfliktusban részes államok felelősségre vonása kapcsán a határozat ismét kimondja a konkrét szankciók alkalmazhatóságát.

4. Az 1889. számú BT határozat

Szintén 2009-ben fogadták el az 1889. sz. BT határozatot,²⁰ amely a nők békefolyamatokban való részvételének ösztönzésére hivatott. Ezen túl a határozat lényegi ele-

²⁰ S/RES/1889 (2009)

me, hogy felhív az 1325. sz. BT határozat végrehajtását nyomon követő globális mutatók kidolgozására.²¹

A nők *részvételének* elősegítése érdekében a határozat felhív a nők számának növelésére a konfliktusrendezésben és a döntéshozatalban. A határozat felszólítja a főtitkárt, hogy dolgozzon ki stratégiát a nők béketeremtésben beöltött szerepének elősegítésére, női békefenntartók, döntéshozók, különleges jelentéstevők és megbízottak számának növelésére. Ennek kapcsán felhívja a főtitkárt, hogy készítsen egy globális jelentést a nők békeépítésben való részvételéről. A határozat továbbá kimondja, hogy a részvétel ösztönzése képpen a főtitkár felelőssége, hogy az országjelentések tartalmazza a 'gender', konfliktus és békeépítés témaköreit. A nők részvételének biztosítására a tagállamoknak elő kell segíteniük a nők politikai, gazdasági döntéshozó folyamatokban való részvételét a békerendezés kezdetétől fogva.

A nők *védelme* elősegítése érdekében a határozat előírja, hogy főtitkár nevezzen ki nemi dimenzióval foglalkozó tanácsadót és nővédelmi tanácsadót a békefenntartó missziókba. A Biztonsági Tanácsot egyúttal felszólítja, hogy a nők szerepének erősítéséről szóló rendelkezéseket minden ENSZ misszió mandátumának megújításakor érvényesíteni kell.

A *segítségnyújtás és újjáépítés* kapcsán a határozat kimondja: a főtitkár felelőssége, hogy az ENSZ-szervek adatokat gyűjtsenek a nők fegyveres konfliktus utáni helyzetéről. A tagállamok, az ENSZ-testületek, a támogatók és a civil társadalom tekintetében közös feladatként fogalmazza meg, hogy a konfliktust követően a szükségletek felmérése és az újjáépítés megtervezése során fokozottan vegyék figyelembe a nők helyzetének megerősítését, ebbe beleértve az átlátható ellenőrzést és a nők konfliktus utáni szükségleteinek kielégítésére elkülönítendő anyagi források nyomon követését is. A határozat kifejezi annak szükségességét, hogy a tagállamok térképezzék fel az áldozatok szükségleteit, tegyenek erőfeszítéseket, fektessenek be az oktatás, egészségügy, igazságszolgáltatás területén a nők biztonsága érdekében. Felszólítja továbbá a határozat a tagállamokat, hogy a szexuális erőszakot elkövetők vonják felelősségre, és szüntessék meg a szexuális erőszakot elkövetők büntetlenségét.

A határozat végrehajtására vonatkozó vizsgálat és az arra vonatkozó jelentéstételeli kötelezettség kérdéskörében a határozat felhívja a főtitkárt, hogy az 1325. sz. BT határozat végrehajtásának nyomon követése érdekében dolgozzon ki olyan mutatókat, amelyek alkalmasak lehetnek arra, hogy a határozat globális implementációját értékelni lehessen.

A határozat felszólítja az ENSZ Békeépítési Bizottságát, hogy fordítson kiemelt figyelmet a források mobilizációjára a nők és férfiak közötti egyenlőség tekintetében, mivel az szerves része a fegyveres konfliktusok utáni békerendezésnek, valamint vegye figyelembe a nők békerendezésben vállalt szerepét.

²¹ A határozat többek között a főtitkárt, 2009. szeptember 16-án a nők, béke, biztonság tárgyában benyújtott nyilatkozatában (S/2009/465) megfogalmazottakat is tartalmazza.

5. Az 1960. számú BT határozat

2010-ben fogadták el a 1960. sz. számú határozatot,²² amely felhív a fegyveres konfliktusok során a nők és gyermeklányok sérelmére elkövetett szexuális erőszak megállítására,²³ valamint intézkedéseket javasol annak érdekében, hogy szexuális erőszakot még ilyen konfliktushelyzetekben se lehessen büntetlenül elkövetni. Ennek a határozatnak a kiemelkedő jelentősége abban rejlik, hogy egyszerre nyújt eszközt a fegyveres konfliktusok során elkövetett szexuális erőszak megelőzésére és az erőszak elleni védelemre.

A határozat elősegíti a helyi szervezetek *részvételét* azáltal, hogy felhívja a főtitkárt, hogy támogassa az ENSZ-missziók kapcsolattartását a helyi szervezetekkel, ezzel megkönnyítve az ENSZ-missziók hatékony feladatellátását. A nők részvételének ösztönzésére felhívja a tagállamokat arra, hogy az ENSZ békefenntartó misszióiba nagyobb számban delegáljanak női katonákat és rendőröket.

A nők *védelmének* elősegítése érdekében a határozat felszólítja a főtitkárt, hogy folytassa a szexuális erőszak elkövetésére vonatkozó zéró tolerancia elvének érvényesítését az ENSZ békefenntartók és humanitárius misszióban dolgozók körében. A részes felek kötelezettségeit illetően ismételten követeli a fegyveres konfliktusok alatt elkövetett bármilyen szexuális erőszak azonnali megállítását. A határozat ezen felül felhívja a részes feleket, hogy vállaljanak (időben körbehatárolt) kötelezettséget a szexuális erőszak elleni küzdelemben, pl. a katonaság etikai kódexének szexuális erőszakot tiltó rendelkezésével való kiegészítésére. A határozat a főtitkárt bízta meg a vállalások betartásának ellenőrzésével.

A *megelőzés* biztosítása érdekében felhívja a tagállamokat, hogy biztosítsanak képzést a katonaság és rendőrség tagjai számára a nők fegyveres konfliktusokban való szexuális kizsákmányolásának megelőzésére, továbbá felhívja a főtitkárt, hogy adjon iránymutatást a szexuális erőszak felismerésére.

E határozat végrehajtása vonatkozásában a határozat felhívja a főtitkárt, hogy az éves jelentésében, adjon részletes információt a fegyveres konfliktusokban részt vevő azon felekről, akik hitelt érdemlően gyanúsíthatók a nemi erőszak vagy a szexuális erőszak más formájának elkövetésével, vagy felelősek ennek elkövetéséért. Ezeket a 'szégyenlistákat' használja arra, hogy ENSZ célzottabban tudjon a kérdésekkel foglalkozni, intézkedéseket tenni az illetékes szankciós bizottsággal egyetemben.

Felkéri továbbá a főtitkárt, hogy tegyen intézkedéseket a konfliktusok alatt elkövetett szexuális erőszak kivizsgálására, jelentések készítésére és kiértékelésére, és ezzel kapcsolatban javasolja, hogy vegye fel a kapcsolatot e témában a nemzeti intézményekkel, civil szervezetekkel és egészségügyi szervezetekkel annak érdekében, hogy megfelelő adatgyűjtést lehessen végezni a nemi erőszak és a szexuális erőszak más formáiról.

²² S/RES/1960 (2010)

²³ Az ENSZ Főtitkár 2010. november 24-én benyújtott jelentésében foglaltakat is figyelembe véve született a határozat.

A Tagállamok felelősségét illetően, a fegyveres konfliktusok alatt elkövetett szexuális erőszakcselekmények esetén, a fegyveres konfliktusban részes államok felelősségre vonatása kapcsán a határozat kimondja a konkrét szankciók alkalmazhatóságát. A BT továbbá ebben a határozatában kifejezi azon szándékát, hogy amikor a napirendjén lévő konkrét ügyeket vizsgál, akkor figyelembe vegye a fegyveres konfliktusok során elkövetett szisztematikus nemi erőszakot.

6. A 2106. számú BT határozat

2013. június 24-én a Biztonsági Tanács ülést tartott a konfliktusok alatt elkövetett szexuális erőszak megelőzéséről.²⁴ A vitában megvizsgálták, hogy hogyan lehetne a fegyveres konfliktusok során elkövetett szexuális erőszak elkövetőit nemzeti szinten felelősségre vonni, valamint hogyan vállalhatna az ENSZ nagyobb szerepet abban, hogy a tagállamokat segítse az elkövetők felelősségre vonásában. Az ülésen egyhangúlag fogadták el a 2106. számú határozatot.²⁵

A határozat a *részvétel* ösztönzésére, további növédelmi tanácsadók és 'nemi dimenziókat' figyelembe vevő tanácsadók foglalkoztatására hív fel, és megbízza a Főtitkárt, hogy az igényeknek megfelelően minden politikai és békefenntartó ENSZ misszióhoz nevezzenek ki ilyen tanácsadókat. A határozat megismétli, hogy biztosítani kell a nők részvételét a békerendezés minden szintjén.

A határozat a nők *védelmében* ismételten felszólítja a konfliktusban részes feleket a nők szexuális kizsákmányolásának azonnali megállítására, valamint arra, hogy vállaljanak kötelezettséget a nemi erőszak elleni fellépésre. A határozat elsőként foglalkozik azokkal a nőkkel és gyermeklányokkal, akiket fegyveres konfliktus során foglyul ejtettek és elhurcoltak. Ennek kapcsán felhívja arra az érintett feleket, hogy engedjék szabadon az elrabolt nőket.²⁶ A határozat megismétli, hogy figyelembe kell venni a fegyveres konfliktus során elkövetett szexuális erőszakot a béketárgyalások, mediáció és fegyverszüneti tárgyalások során. Ezzel kapcsolatban a határozat sürget arra, hogy a fegyverszüneti tárgyalások során a szexuális erőszakot a fegyverszünet alatt is tiltsák meg, valamint, hogy a szexuális erőszakot elkövetők ne kaphassanak kegyelmet.

A *megelőzés* érdekében a határozat többek között ismételten felszólít arra, hogy az ENSZ békefenntartó misszióiban alkalmazott katonáknak és rendőröknek biztosítsanak képzést a szexuális erőszak témakörében.

A *segítségnyújtással és a helyreállítással* kapcsolatban a határozat ismételten felhívja a tagállamokat az elkövetők felelősségre vonására, ezzel kapcsolatban buzdítja a tagállamokat, hogy a szexuális erőszakot széles körben szankcionálják a bünte-

²⁴ A határozat figyelembe vette többek között a Főtitkár nők, béke, biztonság témakörében 2013. március 12-én benyújtott (S/2013/149) számú ajánlását.

²⁵ S/RES/2106 (2013)

²⁶ Különös aktualitása van ennek a kérdésnek most, hogy egy év eltelt már azóta, hogy Nigériában a Boko Haram több mint 200 diáklányt hurcolt el és feltételezhetően házasított ki tagjai körében. A diáklányok a nemzetközi figyelem ellenére a mai napig nem kerültek elő.

tőjogban. A határozat elismeri az ENSZ vizsgáló bizottságok²⁷ munkáját, és felkéri a tagállamokat, hogy segítsék elő a Bizottság munkáját annak érdekében, hogy az a fegyveres konfliktusok során előforduló nemi alapú és szexuális erőszakot megfelelően dokumentálhassa. A határozat felhívja a tagállamokat arra, hogy nyújtsanak segítséget a szexuális erőszak áldozatainak, valamint támogassák azokat a nemzeti és nemzetközi programokat, amelyek erre a célra jöttek létre.²⁸

Ezzel kapcsolatban a határozat elismeri, hogy kapcsolat van a fegyveres konfliktusok alatt elkövetett szexuális erőszak és az AIDS terjedése között, ezért felhívja a tagállamokat, hogy támogassák a nemzeti egészségügyi intézmények megerősítését, valamint a civil szervezetek megerősödését, hogy azok állandó segítséget biztosítsanak a nőknek. A határozat továbbá arra biztatja a tagállamokat, hogy a fegyveres konfliktusok után, a helyreállítási folyamatok alatt működjenek együtt²⁹ az ENSZ szakértői csoportjával a jogrend kialakítása és megszilárdítás érdekében. A határozat felismeri a szexuális erőszak áldozatainak nyújtandó hathatós segítség fontosságát, ezért sürgeti az ENSZ-szerveket, hogy biztosítsanak átfogó egészségügyi, és jogi segítséget az áldozatoknak, segítsék a nemzeti intézményeket, helyi szervezeteket az áldozatok ellátásának érdekében, valamint felhívja a tagállamokat, hogy támogassanak helyi és nemzetközi programokat, amelyek az áldozatok megsegítésével foglalkoznak. Felhívja továbbá a főtítkárt és az illetékes ENSZ-szerveket, hogy nyújtsanak segítséget a nemzeti hatóságoknak a szexuális erőszak nők bevonásával történő kezelésében, különös tekintettel a leszerelés, a demobilizáció, a fegyveres erővel korábban kapcsolatba került nők és gyermekek újbóli beilleszkedésének folyamataiban, valamint a biztonsági szektor reformfolyamatainak és az igazságügyi rendszer megreformálásának során.

A fegyveres konfliktusok alatt elkövetett erőszakos bűncselekmények esetén a fegyveres konfliktusban részes államok felelősségre vonatása kapcsán a határozat ismételtén kimondja a konkrét szankciók alkalmazhatóságát.

7. A 2122. számú BT határozat

2013. október 18-án az ENSZ Biztonsági Tanácsa nyílt vitát tartott a Nők, béke és biztonság témakörében. A vitanap végén egyhangúlag fogadták el a Biztonsági Tanács 2122. sz. határozatát,³⁰ amely ebben a témában, témakörben immár a hetedik volt. A határozat elsősorban a nőknek a konfliktusmegelőzésben és a békerendezés egyéb területein történő fokozott részvételével foglalkozik. A határozat egyik jelentős újítása, hogy a jogsértések tekintetében nemcsak a nemi és egyéb szexuális erőszakot tárgyalja, hanem figyelembe vesz mindenfajta, a nők emberi jogaira vonatkozó jogsértést.³¹

²⁷ United Nations Commissions of Inquiry in armed conflict and post-conflict situations.

²⁸ Pl. Trust Fund for Victims.

²⁹ UNSCR 1888 (2009)

³⁰ S/RES/2122 (2013)

³¹ S/RES/2122 (2013) 5.

A határozat felkéri a főtitkárt a női szervezetek *részvételének* elősegítésére, valamint arra, hogy a különleges megbízottat kötelezze a rendszeres konzultációra a női vezetőkkel és női szervezetekkel munkájának végzése során. A női civil szervezetek munkájának elismerésére bizonyítékul szolgál, hogy a határozat magát a Biztonsági Tanácsot is felszólítja, hogy missziói során konzultáljon a helyi civil szervezeti képviselőkkel. A nők részvételének növelése kapcsán a határozat felszólítja a tagállamokat, hogy támogassanak olyan szervezeteket, amelyek azon dolgoznak, hogy elősegítsék a nők döntéshozó folyamatokban való minél teljesebb és szélesebb körű részvételét. A határozat felszólítja tagállamokat, hogy biztosítsák a nők részvételét a konfliktus utáni választásokon, valamint bátorítja a tagállamokat, hogy minél több nőt nevezzenek ki katonai és rendőri pozíciókba az ENSZ békefenntartó misszióikhoz.

A nők *védelmének* megerősítése kapcsán a határozat megbízza a főtitkárt, hogy a béketárgyalások során tudatosítsa a béketárgyaló delegációkban a nemek közötti különbség szempontjai érvényesülésének fontosságát, valamint ahol szükséges, ott biztosítsa a nemi dimenzióval foglalkozó szakértők jelenlétét.

Az *újjáépítés* kapcsán a határozat megjegyzi, hogy sok helyen még nem biztosított a nők jogorvoslathoz jutása. Mivel számos akadálya van annak, hogy az áldozatoknak igazságot szolgáltatassanak, a határozat felhívja a tagállamokat, hogy erősítsék meg nemzeti intézményrendszerüket, különösen az igazságügyet és az egészségügyet, valamint a helyi civil szervezeteket. A határozat kifejezi, hogy a tagállamok kötelesek a fegyveres konfliktus idején erőszakos cselekményt elkövetőket felelősségre vonni és az elkövetők felelősségre vonását elősegíteni, valamint mindent megtenni az ellen, hogy ezen elkövetők büntetlenül maradjanak.³²

A BT kifejezte azon szándékát, hogy napirendjén lévő kérdések vizsgálata közben fokozott figyelmet fordítson a nők, béke és biztonság kérdéskörére, valamint ismételten deklarálta, hogy amikor ENSZ-missziók mandátumáról, azok meghosszabbításáról dönt, a rendelkezések közé felveszi a nemek egyenlőségét és a nők helyzetének javítását a fegyveres konfliktusokban és a fegyveres konfliktusok utáni helyzetekben.

A végrehajtás elősegítésére a határozat konkrét ajánlásokat fogalmaz meg azzal kapcsolatban, hogy a Tanács napirendjére kerülő helyzetek megtárgyalásához szükség van a fegyveres konfliktusok nőkre gyakorolt hatásának, a nők békeépítésben betöltött szerepének felmérésére és kiértékelésére. Ezzel kapcsolatban a határozat üdvözli a főtitkárhelyettes egyre gyakoribb tájékoztatását, amelyeket a nők, béke és biztonság területéről nyújt. Felhívja az ENSZ Békefenntartó Hivatalát (UNDPKO) és az ENSZ Politikai Ügyek Főosztályát (UNDPA), hogy rendszeresen tájékoztassák a Biztonsági Tanácsot a nők, béke és biztonság témáiban a fontos kérdésekről és nyújtsanak be ezzel együtt ajánlásokat is e témakörben. A határozat ezen túl felhívja a főtitkárt, hogy rendszeresen tájékoztassa a Tanácsot a nők részvételének elősegítésére tett lépésekről. A határozat felkéri az ENSZ békefenntartó missziókat, hogy mérjék fel az összes, a nők emberi jogaink megsértésével, valamint kizsákmányolásával kapcsolatos cselekményt. Ez azért fontos lépés, mert az eddigi határozatok érté-

³² Az elkövetők felelősségre vonása érdekében a Határozat kiemeli a Nemzetközi Büntető Bíróság, ad hoc bíróság és a nemzeti bíróságok szerepét.

kelésének tárgya csak a nők ellen ellövetett szexuális erőszak volt, míg ez a határozat kiszélesíti a vizsgálódás területét és a nők emberi jogainak egészére.

A határozatban a BT aggodalmát fejezi ki, hogy amennyiben nem tapasztalható jelentős változás az 1325. sz. határozat végrehajtásában, akkor a nők és a női perspektívák az előre látható jövőben nem lesznek kellőképpen előtérben a konfliktusmegelőzésben, a konfliktusmegoldásban és a békeépítésben. Ez befolyásolhatja békét és biztonságot. A határozat megerősíti azt a szándékot, hogy az ENSZ égisze alatt sor kerüljön egy olyan magas szintű találkozóra 2015-ben, amely megvizsgálja az 1325-ös határozat globális, regionális és nemzeti végrehajtását és az elért eredményeket. Ezért a határozat felszólítja a főtitkárt, hogy a magas szintű találkozó előkészítésére végeztessen átfogó elemzést az 1325. sz. határozat végrehajtásáról, kiemelve a bevált gyakorlatokat, a végrehajtásban meglévő szakadékokat és kihívásokat, valamint a feltörekvő trendeket és a cselekvés prioritását.

Konklúzió

Másfél évtizede, hogy a Biztonsági Tanács egyhangúlag elfogadta a témára vonatkozó, első, 1325. sz. határozatát, ezzel világos üzenetet fogalmazott meg a fegyveres konfliktusok alatt szexuális vagy nemi alapú erőszakot elkövetők felelősségre vonására és ezzel reményt adott az erőszak áldozatainak. A Biztonsági Tanács felismerte a nők kiszolgáltatott helyzetéből adódó fokozott veszélyeztetettségét, valamint a nők abból fakadó különleges igényét, hogy a fegyveres konfliktusok eltérő módon befolyásolják a nők és férfiak életét. A határozat másik alapvető fontosságú eleme, hogy elismeri a kapcsolatot a nemek közötti egyenlőség, a fenntartható béke és biztonság között. Ennek kapcsán az 1325. sz. egyezmény kiemelt figyelmet szentel annak, hogy a nők részvétele a békerendezésben és a döntéshozó folyamatokban biztosítva legyen.

Az eltelt években hat további határozat született a témakörben, amelyek egy-egy lépéssel valóban közelebb vittek az 1325. sz. határozat teljes végrehajtásához. A nők védelmében, a szexuális erőszak megelőzésére, a nők részvételének ösztönzésére és a helyreállítás tárgyában számos intézkedés született mind tagállami szinten mind az ENSZ rendszerén belül.

Az a másfél évtized, amely az 1325. sz. határozat elfogadása óta eltelt, nem hozta meg a várt, gyors eredményt: az 1325. sz. határozat nem került teljes körűen végrehajtásra, illetve nincs elegendő nő sem a döntéshozatali szinteken, sem a békerendezésben. A béketárgyalásokon részt vevő nők száma igen alacsony maradt, részvételük a tárgyalóasztalnál inkább ad-hoc-jellegű, mintsem szisztematikus.³³ A békemegállapodások még mindig csak nagy ritkán tartalmaznak a nemi dimenziók érvényesülésére utalást. 1990 és 2010 között 585 békemegállapodást írtak alá, amelyek csak a töredéke, 92 (16%) tartalmazott valamiféle utalást a nőkre vagy a nemi dimenziók érvényesülésére.³⁴

³³ www.peacewomen.org/pages/about-1325/useful-facts-and-figures#Women_in_Peace_Processes

³⁴ www.peacewomen.org/pages/about-1325/useful-facts-and-figures#Women_in_Peace_Processes

A békefenntartó misszióknál is hasonlóan alacsony a nők részvétele: 2014 januárjában az 1857 katonai szakértő közül csupán 84 (4,52%) nő volt, az egyéni rendőrök-nél 5266 egyéni rendőr közül 843 (16%) nő szolgált, a 83.702 fős katonai állományban a nők száma 2295 (2,75%) volt.³⁵ Megemlíthető eredmény azonban, hogy 48 tagállam fogadott el nemzeti akciót a 1325. sz. határozat végrehajtására és további négy állam jelezte, hogy nemzeti akciót már kidolgozás alatt van.

Elmondható, hogy a fegyveres konfliktusban a nők helyzetének javítása lassan halad előre, azonban biztató jel, hogy a Biztonsági Tanács aktívan napirendjén tartja a probléma megoldását. Egyre világosabbá válik, hogy amíg a nők helyzete a fegyveres konfliktusokban nem javul, illetve a nők részvétele a döntéshozatali folyamatokban nem növekszik, addig a tartós béke és biztonság elérésének lehetősége mindenki számára távolodik.

³⁵ www.un.org/en/peacekeeping/contributors/gender/2014/jan14.pdf

